

8) Allen 1437, 121 v.

9) Staatsbibliothek, Stiftung Preussischer Kulturbesitz, lat.fo.906; British Library, additional 27867. Avarucci's vervroeging werd reeds verworpen door J. IJsewijn in: *Wolfenbütteler Renaissance Mitteilungen*, 9 (1985), 127 vv. Zie ook *Yearbook Seven* van de Erasmus of Rotterdam Society, (Washington 1987), 146 en *RE*, 254 vv.

10) Men kent A.C.F. Koch, *The year of Erasmus' birth*, Utrecht 1969. Zie ook mijn recensie daarvan met aanvullingen in *Humanistica Lovaniensia*, XX (1971), 69-79. Koch komt uit op 1467, wat in Rotterdam het traditionele jaartal is.

11) Pieter blijft een probleemgeval. Hij komt in het CV voor, maar vermomd als 'sodalis', 'makker'; zo ook in de brief aan 'Grunnius', 437.223, als 'Antonius'. In Allen III, 187A.5 heet Margareta 'vidua'. Betekent dit weduwe (zo in P.G. Bietenholz, *Register of contemporaries of Erasmus* (Toronto 1985) I, 441 b) of ongetrouwd meisje (zie *Yearbook 7*, 146)? Erasmus kiest in het CV voor meisje, 'puella' (regel 25), 'de dochter'. Crahay geeft als motief voor het ontbreken van de naam van Pieter in het CV: 'un enfant, c'est du roman; deux, c'est du concubinage' en betoogt dat hier 'un romancier sans scrupule' uit de kring van Merula aan het werk was (136 vv.). Ik sluit me aan bij Allen, die meent dat hiermee de authenticiteit van het CV niet in het geding is, I 578.

12) Allen I, 581 noot 30.

13) Allen ep. 32 introd. en F.M. Nichols, *The epistles of Erasmus* (1906) I, 77 vv.

14) Hierover verder mijn *Erasmus en Rotterdam* (Rotterdam/'s-Hage 1969), 9-25, speciaal voor wat betreft kerkadministratieve gegevens 10, 23 vv.

15) C. Reedijk, 'Das Lebensende des Erasmus', *Basler Zeitschrift für Geschichte und Altertum*, 57 (1958), 23-66; N. van der Blom, 'Die letzten Worte des Erasmus', *ibid.*, 63 (1965), 195-214, cf. *Hermeneus*, 37 (1965/66), 134-137; Beat R. Jenny, 'Tod, Begräbnis und Grabmal des Erasmus von Rotterdam', *ibid.*, 86 (1986), 61-104; cf. mijn recensie in *Moreana*, XXV nr. 97 (1988), 93-96.

16) Voor de identificatie was van doorslaggevend belang een penning van Quinten Matsys, die Erasmus voorstelt en hem in het graf moet zijn meegegeven. Historisch onderzoek bracht daarna de vergissing aan de dag. Zie catalogus *Erasmus von Rotterdam* (Basel, 1986) 65-67, 102/3 (afb.), 258-262 en 271-273.

Bergschenhoek, 31 december 1988.